

Kuća ljudskih prava
Selska cesta 112c, HR-10000 Zagreb
t: +385 (0)1 457 23 98
f: +385 (0)1 457 23 99
kontakt@documenta.hr
www.documenta.hr

MB: 1925199. OIB: 09095322581
Raiffeisen bank Austria d.d.
Broj računa: 2484008-1102930793

DOCUMENTA
CENTAR ZA SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

DOCUMENTA – Centar za suočavanje s prošlošću

PROGRAMSKI IZVJEŠTAJ ZA 2015. GODINU

Zagreb, 2016.

1. Istraživačko-dokumentacijski program

Projekti koji se provode u sklopu programa:

1.1. Ljudski gubici (Regionalni projekt: HR-SER-RKS) - Ministarstvo vanjskih poslova Švicarske

Istraživački tim Ljudskih gubitaka u je u periodu od 01.06. do 31.12. 2015. intervjuirao ukupno 512 članova obitelji žrtava i svjedoka događaja, te je potpuno je završio s terenskim radom sa svrhom intervjuiranja obitelji žrtava i prikupljanja dokumentacije o poginulim i nestalim u građanima Hrvatske u oružanom sukobu '91.-'95., na područjima Knina, Srba, Vrlike i Drniša. Nastavljen je dodatni rad na provjeri podataka koje u bazi postoje o žrtvama s područja zapadne Slavonije, gdje smo razgovarali s 78 novih svjedoka u predmetnom razdoblju.

U sklopu dosadašnjeg rada na terenu je intervjuirano preko 6900 svjedoka (obitelji i poznanika žrtava) s kojima su ispunjeni upitnici o žrtvi. Osim izjava svjedoka prikupljeno je i preko 22 000 relevantnih dokumenta o žrtvama. Do sada smo evidentirali preko 280 lokacija zločina i preko 60 lokacija masovnih i pojedinačnih grobnica. Predmetne lokacije fotografirali smo s geografskim koordinatama te ih unijeli u bazu podataka. Skupa s monitorima suđenja za ratne zločine do sada smo evidentirali preko 120 predmeta kaznenih postupaka za ratne zločine, koji su vođeni pred hrvatskim sudovima te preko 50 predmeta parničnih postupaka traženja odštete zbog usmrćivanja člana obitelji. Ukupno je u bazu unijeto preko 2200 raznih sudskih dokumenata.

U drugoj polovici 2015. broj primarnih dokumenata koji je uveden u bazu je 613, a broj sekundarnih dokumenata 230.

Nastavljena je intenzivna suradnja s nadležnim državnim institucijama, posebno Ministarstvom branitelja, gdje sudjelujemo u Radnoj grupi za izradu registra civilnih žrtava rata. Sudjelujemo u međunarodnoj radnoj skupini koja priprema prve standarde za dokumentiranje žrtava u konfliktnim i post-konfliktnim područjima, inicijativi koju predvodi organizacija Oxford Research Group. Informacije koje na terenu dobijamo od svjedoka i obitelji žrtava, vezano za nestale prosjeđujemo Upravi za zatočene i nestale na redovnim sastancima, koji za cilj imaju ažuriranje službenog popisa nestalih osoba u RH.

Documenta i Fond za humanitarno pravo Beograd (FHP) u suradnji s regionalnim partnerskim organizacijama, Fondom za humanitarno pravo Kosovo i Udruženjem Tranzicijska pravda, odgovornost i sjećanje iz Sarajeva, organizirali su u srijedu, 16. prosinca 2015., javno predstavljanje rezultata dokumentiranja ljudskih gubitaka Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Slovenije i Kosova te mapiranje logora i drugih zatočeničkih objekata u BiH.

Predstavljene su nadopunjene o stradalim hrvatskim državljanima u zapadnoj Slavoniji gdje je utvrđeno gotovo dvije tisuće žrtava. Od gotovo 2 tisuće žrtava rata, 50 posto bili su pripadnici oružanih snaga, a 37 posto civili. 45,3 posto žrtava je hrvatskog podrijetla, a 43, 8% srpskog. Od gotovo 15 i pol tisuća evidentiranih žrtava rata u Hrvatskoj od 1991. do 1995., potvrđeno je njih 7.800. *Documenta* je iznijela i dopunjene podatke o stradanjima u zapadnoj Slavoniji. Prezentacije su osim u Zagrebu održane u prosincu u Sarajevu, Prištini i Beogradu.

1.2. Osobna sjećanja na ratove i druge oblike političkog nasilja od 1941. do danas

Kroz projekt "Osobna sjećanja na ratove i druge oblike političkog nasilja od 1941. do danas ukupno je snimljeno 446 video intervju sa svjedocima i protagonistima povijesnih zbivanja, od čega je transkribirano 360, prevedeno 185 te je na web stranicu www.osobnasjecanja.hr postavljeno 211 intervju. Nakon što je završilo razdoblje intenzivnog snimanja radimo na unošenju podataka o intervjuima i kazivačima u bazu podataka koju smo u tu svrhu razvili. Paralelno se provjeravaju transkripti kako bi se uklonile greške.

1.3. Arhiviranje i sređivanje dokumentacije organizacija za ljudska prava

Sa partnerima iz Fonda za humanitarno pravo Beograd i Fonda za humanitarno pravo Priština nastavlja se daljnja suradnja na razvoju informacijskog sustava (IS) i razmjeni dokumentacije vezane za program ljudskih gubitaka. Nakon što je u prošlom razdoblju upogonjen modul importa baza podataka, u ovom se razdoblju koristio za import 5 velikih baza podataka, koje su dijelom u bazu pretvorene različite monografije vezane za predmet. Rezultati tog dijela rada prezentirani su u prosincu u Sarajevu, Prištini, Zagrebu i Beogradu.

U navedenom razdoblju završena je digitalizacija gradiva časopisa Praxis i Korčulanske ljetne škole (u suradnji sa Multimedijalnim institutom i prof. Ante Lešajom), u bazu podataka ispisani su svi metapodaci te zajedno sa digitalnim objektima postavljeni na repozitorij. Rad na repozitoriju se nastavlja kako bi se povećala kvaliteta dostupnosti. Adresa repozitorija:

<https://praxis.memoryoftheworld.org/#property=authors&librarian=Rudi+Petrovi%C4%87>

Zbirka dokumenata predstavljena je 12.10.2015. u prostorijama knjižnice SKD Prosvjeta u Zagrebu.

Nastavljen je rad na organizaciji gradiva „Arkzin foto archive“, podfondu odnosno zbirci dokumenata koja je

sastavni dio fonda Antiratne kampanje Hrvatske. U sklopu rada na ovom projektu, napisan je i stručni rad „Upravljanje zbirkom fotografija – studija slučaja *ARKzin foto arhiva*“ autora Nikole Mokrovića i Živane Heđbeli, prezentiran na konferenciji 25th International Archival Day, održanoj 19. i 20. listopada u Trstu.

2. Javni dijalog i javne politike

Projekti koji se provode u sklopu programa:

2.1. Moj zavičaj kroz vrijeme; UNICEF BiH

U lipnju 2015. nastavljene su već prije otpočete aktivnosti za razvijanje regionalne dimenzije programa obrazovanja za suočavanja s prošlošću u sklopu projekta **"Moj zavičaj kroz vrijeme"** partnerske organizacije Helsinški odbor za ljudska prava Republike Srpske. Članovi tima obrazovanja održali su edukaciju o metodologiji istraživanja lokalne povijesti na teme moderne i suvremene povijesti za 20 nastavnika nastavnih predmeta povijesti, geografije, sociologije, demokratije i ljudskih prava iz BiH i iz Hrvatske. U sklopu edukacije, nastavnici iz BiH isplanirali su istraživanja koja će sa svojim učenicima provoditi u rujnu, listopadu i studenom u 5 lokalnih zajednica u BiH (Bijeljina, Zvornik, Prijedor, Sanski Most i Tuzla). U prosincu je u Zagrebu postavljena izložba istih učeničkih istraživanja uz popratni okrugli stol na temu "Nastava povijesti i ljudska prava" na u sklopu Human Rights Film Festivala Zagreb. Na okruglom stolu govorile su nastavnice koje su na programu sudjelovale u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj te Hrvoje Klasić sa Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Okruglom stolu prisustvovalo je preko 50 posjetitelja. Izložba učeničkih radova bila je postavljena dodatnih 5 dana u prostorijama Dvorane Mueller u Kinu Europa u Zagrebu.

2.2. Svi mi za Hrvatsku svih nas, Institut otvoreno društvo Budimpešta

Documenta je u 2015. godini, u suradnji s GONG-om i Centrom za mirovne studije, nastavila s nizom aktivnosti u sklopu inicijative *Svi mi ZA Hrvatsku svih nas*. Nakon što su se u proteklih nekoliko godina nacionalne manjine u RH našle na udaru dijela nacionalističko opredjeljene javnosti koja još uvijek koristi svaku priliku da dezavuiraju stečena prava i nivo zaštite nacionalnih manjina, brojne građanske inicijative okupljene u kampanji protiv širenja mržnje i netolerancije pokrenule su 2013. opsežnu inicijativu **"SVI MI - Za Hrvatsku svih nas"**. Od lipnja - prosinca 2015. organizirali smo niz javnih događanja i drugih aktivnosti:

U lipnju smo organizirali tribine s književnicima i umjetnicima u Splitu, Zadru i Zagrebu.

"Književnici kao svjedoci vremena" bio je naziv tribine u Splitu, koju smo 01. lipnja organizirali u prostoru Gradske knjižnice Marka Marulića. Na tribini su o poziciji književnika u turbulentnim vremenima te o potencijalu pisane riječi za društvene promjene govorili Jurica Pavičić, Renato Baretić, Ante Tomić i Damir Pilić. Tribinu je moderirala Mašenjka Bačić.

Organizirali smo i susret umjetnika i umjetnica s ciljem poticanja rasprave o potencijalu umjetnosti u suprotstavljanju etnocentričkoj društvenoj praksi i njezinom mogućem doprinosu jačanju interkulturalizma i kulture uključivosti. Na tribini, Umjetnici, transformacija zaborava, nasilje i isključivost u društvu, koja se održala u Galeriji Nova, 2. lipnja sudjelovali su; Sandra Vitaljić, Ana Opalić, Sandro Đukić, Božena Kočić Badurina, Sandra Sterle, Branka Cvjetičanin, Jelena Blagović, Renata Poljak i Zlatko Kopljar. Tribinu je moderirala Leila Topić, kustosica.

U suradnji s Platformom Okret potpora i Muzejem antičkog stakla, organizirali smo tribinu, Društveno angažirana književnost: Da ili ne?, koja se održala u Zadru, 11. lipnja na platou ispred Muzeja antičkog stakla. Na tribini su o poziciji književnika u turbulentnim vremenima te o potencijalu pisane riječi za društvene promjene govorili Dragan Markovina, Damir Pilić, Staša Aras, Želimir Periš. Moderator tribine je bio Sven Marčelić.

"Odstrel jednog po jednog među najboljim novinarima koje smo ikada imali može biti temeljita priprema za društvo u kojem će se podobnost utjerivati strahom, a sloboda biti zamijenjena pokornošću", upozoravali smo u lipnju povodom najavljenog otkaza uglednom novinaru Novog lista Borisu Paveliću.

U susret Danu antifašističke borbe (22.6.), a u kontekstu tada sve češćih poruka isključivosti i netolerancije te ograničavanja slobode govora onih koji protiv te isključivosti otvoreno progovaraju, okupila se grupa volontera inicijative SVI MI – Za Hrvatsku svih nas, koja je organizirala aktivističku šetnju gradom Zagrebom. Željeli smo u javnom prostoru poslati poruke protiv mržnje, isključivosti i ugrožavanja slobode izražavanja.

Zbog prijetnji novinaru i uredniku portala „Autograf“ Dragi Pilselu, krajem lipnja smo priopćenjem izrazili zabrinutost govorom mržnje kojim se ugrožava još uvijek krhka demokraciju u Republici Hrvatskoj.

U povodu druge godišnjice od priključivanja Hrvatske EU 1. srpnja, u suradnji s Antifašističkom ligom RH istaknuli smo tokom konferencije za novinare da je hrvatsko društvo i dalje opterećeno sukobima i polemikama vezanima uz teme s dominantnim nacionalnim predznakom - nedavnu ratnu prošlost, ratne zločine i prava sudionika rata te da su te teme više no ikada korištene kao predmet dnevno-političkih obračuna. Stoga smo tada pozvali sve vladine institucije, opoziciju i javnost na reagiranje na govor mržnje te na preuzimanje inicijative na zaštitu slobode izražavanja i medijske slobode.

Interkulturalni kviz u Dubrovniku okupio je 37 sudionika koji su u 9 timova pokazali svoje znanje. Kviz je organizirao Volonterski centar Dubrovnik u suradnji s GOOD inicijativom za Građanski odgoj i obrazovanje i inicijativom SVI MI - Za Hrvatsku svih nas radi promicanja važnosti građanskog obrazovanja o interkulturalnosti i uvažavanju kulturnog doprinosa nacionalnih manjina Hrvatskoj, a povodom Međunarodnog dana mladih – 12. kolovoza. Četvrtoga rujna u Vukovaru je održan interkulturalni kviz za mlade u organizacije inicijative SVI MI – za Hrvatsku svih nas te GOOD inicijative za Građanski odgoj i obrazovanje, a suradnik na provedbi bio je Europski dom Vukovar. Kviz je okupio dvadeset i sedmero mladih sudionika i sudionica, koji su u formatu popularnih pub kvizova odgovarali na pitanja o manjinskim kulturama i doprinosima manjinskih kultura kulturnom identitetu hrvatskog društva, i to u području povijesti i književnosti, ali i glazbe, sporta i popularne kulture.

U suradnji s Europskim domom Vukovar u rujnu smo organizirali tribinu (Angažirane) Književnice o svom radu na kojoj su sudjelovale Ivana Simić Bodrožić i Ivana Šojat Kuči uz moderaciju Julijane Adamović. Autorice su govorile o mjestu angažirane književnosti danas, o specifičnostima ženskog djelovanja kroz pisanu umjetničku formu te o potencijalu književnosti za sudjelovanje u humanizaciji društvenih odnosa.

U studenom smo stali u zaštitu kamenjem napadnutih srednjoškolaca Srpske pravoslavne gimnazije. Napadu je prethodilo vrijeđanje po nacionalnoj osnovi, a napadači su, kad su se učenici sklonili u dvorište gimnazije, kamenjem razbili stakla na vratima gimnazije i Duhovnog centra u kojem stanuje mitropolit zagrebačko-ljubljanski.

U sklopu Human Rights Film Festivala u prosincu smo organizirali tribinu Umjetnička produkcija u suvremenom društvenom kontekstu. Na tribini su o društvenom angažmanu umjetnika u Hrvatskoj i šire, govorili umjetnici: Slaven Tolj, Siniša Labrović, Selma Banich, Igor Grubić i Kristina Leko. Tribinu je moderirala Vesna Kesić.

Inicijativa Svi Mi –Za Hrvatsku svih nas, Građanski odbor za ljudska prava i Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću u prosincu su organizirali tribinu Elektronički mediji i nacionalne manjine – o (ne)poštivanju prava iz čl. 18 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina na kojoj su govorili; Suzana Kunac, Agencija za elektroničke medije, Tamara Opačić, urednica portal Novosti Srpskog narodnog vijeća i Lora Vidović, Pučka pravobraniteljica. Tribinu je moderirao Eugen Jakovčić.

2.3. Sjećanja na žrtve: Produbljivanje javnog dijaloga i jačanje suradnje između muzeja i memorijala, EVZ - Zaklada "Sjećanje, odgovornost i budućnost", International Holocaust Remembrance Alliance

Documenta je ove jeseni organizirala program **"Druga jesen"** posvećen dijalogu o priznanju patnje drugih, kulturi sjećanja i memorijalizaciji kao i otporu u Hrvatskoj, Jugoslaviji i post-Jugoslavenskim zemljama u 20. i 21. stoljeću. Program se odvijao u suradnji s muzejom Topografija terora iz Berlina, Spomen područjem Jasenovac, Historijskim muzejom Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Centrom za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Muzejem novejšeg zgodovine iz Ljubljane, Centrom za građansko obrazovanje iz Podgorice, Mirovnom akcijom iz Prilepa, Associazione Quarantasettequattro iz Gorizie, Volonterskim centrom Zagreb, Udrugom Goli otok "Ante Zemljar", Srpskim narodnim vijećem i Antifašističkom ligom RH iz Zagreba. Druga jesen započela je Tjednom kulture sjećanja od 28.09. do 02.10 u sklopu kojeg su sudionici/e posjetili Zagreb, Beograd i Sarajevo kao dio programa koji je fokusiran na jačanje suradnje i razmjenu iskustava između muzeja i institucija koje se bave nasljeđem prošlosti iz post-jugoslavenskih zemalja, Njemačke i drugih europskih zemalja, s osobitim naglaskom na upoznavanju sudionika/ca studijske posjete sa različitim modelima očuvanja sjećanja na žrtve fašizma kao i prenošenje informacija na nove generacije. U sklopu Tjedna sjećanja održani su okrugli stolovi u Zagrebu "Ratovi i političko nasilje u Jugoslaviji i post-jugoslavenskim zemljama u 20. stoljeću" i "Otpor u u Jugoslaviji i post-jugoslavenskim zemljama u 20. stoljeću", obilazak mjesta sjećanja u

Zagrebu te posjet spomen-parku Dotrščina gdje je predstavljena ovogodišnja memorijalno-umjetnička intervencija, rad Daniela Kovača "Nasljednici" i posjet spomen području Jasenovac. U Beogradu su sudionici/ce posjetili Staro sajmište i Židovsko groblje i razgovarali sa preživjelim logorašem Jasenovca. U Sarajevu je u sklopu Tjedna sjećanja održano otvorenje Paviljona u znak sjećanja na proboj i žrtve koncentracijskog logora Jasenovac i dvodnevni seminar "Stvaranje razumijevanja o Drugom svjetskom ratu na Balkanu i u Europi - doprinos izložbi".

Paviljon u znak sjećanja na proboj i žrtve koncentracijskog logora predstavljen je 21.10. i u Beogradu gdje je održan i razgovor "Pamćenje žrtava koncentracijskog logora Jasenovac i drugih žrtava fašizma".

Kulturno-umjetničkim programom na Trgu žrtava fašizma u organizaciji Antifašističke lige RH na 77. godišnjicu Kristalne noći , 9. 11. 2015. obilježen je Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma.

Konferencijom "Kultura sjećanja danas" koja je održana u Zagrebu 27. studenog gdje se govorilo o sljedećim koracima muzeja, spomen područja i obrazovnih institucija u razvijanju kulture pamćenja i ostvarivanju prava novih generacija na učenje povijesti utemeljeno na činjenicama zaključen je ovogodišnji program Druge jeseni.

2.4. Virtualni muzej Dotrščina, Ministarstvo kulture RH

Projekt Virtualni muzej Dotrščina (VMD) problematizira spomen-park Dotrščinu - mjesto najmasovnijeg zločina u modernoj povijesti Zagreba, pokrenut je 2012. godine, a temeljni mu je cilj vraćanje devedesetih godina izbrisana spomen-parka Dotrščina u kolektivnu memoriju. Ove godine proveden je prvi međunarodni javni natječaj za godišnju privremenu memorijalnu umjetničku intervenciju na području spomen-parka. Stručni žiri odabrao je rad umjetnika Daniela Kovača "Nasljednici" koji je javnosti predstavljen 28. rujna.

2.5. Izgradnja kapaciteta ukrajinskih OCD-a za istraživačko dokumentacijski rad na teškim kršenjima ljudskih prava, Ministarstvo vanjskih poslova RH

Documenta od 2014. temeljem svoje ekspertize u radu na ustanovljavanju stradanja i kršenja ljudskih prava na području Republike Hrvatske, u sklopu *Platforme za međunarodnu građansku suradnju Hrvatske (Crosol)*, u kontekstu međunarodne razvojne podrške i suradnje sudjeluje u razmjeni i prijenosu znanja ukrajinskim organizacijama civilnog društva.

U studenom je u Kijevu održan okrugli stol vezan za problem traženja nestalih osoba na kojem su iz *Documente* sudjelovali Slaven Rašković i Tomislav Fresl. U trodnevnom posjetu, organiziran je i trening o korištenju baza podataka za članove partnerskih organizacija civilnog društva.

2.6. Inovativna transformacija konflikta u Vukovaru i Kninu, Fondacija Berghof

U sklopu istraživanja provedeno je istraživanje socijalne distance, metodom upitnika te je napravljeno 7 dubinskih intervjua u Vukovaru i Kninu. Puno vremena i napora potrošeno je na uspostavu povjerenja s braniteljskom populacijom u Vukovaru i Kninu, a u svrhu sudjelovanja branitelja u provedbi ovog projekta. Dogovorene su fokus grupe s braniteljima u oba predmetna grada koje će se održati tijekom siječnja.

Dvoje novinara, Hrvoje Šimičević i Barbara Matejčić pripremaju reportažne tekstove o svim važnijim društvenim događajima koji su se u dvije sredine dogodili tijekom trajanja ovog projekta.

2.7. Lica otpora i opozicije represiji u Europi u 20. stoljeću, Europska Komisija (Program Europa za građane)

Projektne aktivnosti započete su krajem rujna kada je u Zagrebu održan okrugli stol na temu „*Otpor u u Jugoslaviji i post-jugoslavenskim zemljama u 20. stoljeću*“ na kojem su govorili Borka Pavićević, Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Martina Bitunjac, Moses Mendelssohn centar za židovske studije te Nataša Mataušić, Hrvatski povijesni muzej. Okruglom stolu nazočilo je preko 30 sudionika te nekolicina novinara. Potom je održan i prvi projektni sastanak partnera kojem su nazočili predstavnici svih 6 partnerskih organizacija. Ovaj je sastanak poslužio međusobnom upoznavanju i planiranju predstojećih projektnih aktivnosti i općenito raspodjeli obaveza i odgovornosti na projektu.

U studenom je u Zagrebu održana dvodnevna radionica *Snimanje intervjua i dizajn Virtualnog muzeja otpora*

kojoj su nazočili oni predstavnici partnerskih organizacija koji će biti zaduženi za snimanje intervjua usmene povijesti. U sklopu radionice planirane su ciljne skupine intervjua, diskutirane tehnike i metode intervjua i usmene povijesti. Drugi set aktivnosti odnosio se na osmišljavanje virtualnog muzeja otpora, njegovog koncepta, izgleda, tehničkih mogućnosti i općenito, izvedivosti.

2.8. Edukacijska jutra u sklopu Festivala tolerancije, Anna Lindh Foundation

Jedna od ključnih partnerskih uloga *Documente* na ovom projektu jest dizajn upitnika o znanju i stavovima učenika o holokaustu, diskriminaciji i toleranciji te promjeni koju kod istih čini pohađanje Edukacijskih jutara. Polovinom prosinca upitnik je dizajniran i poslan na odobrenje MZOS-u.

3. Praćenje suđenja za ratne zločine i reparacija civilnih žrtava rata

Projekti koji se provode u sklopu programa:

3.1. Podrška žrtvama torture, (UN OHCHR)

3.2. Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava, NOR EEA

Od osnivanja *Documente* sudjelujemo u nacionalnom timu za praćenje suđenja za ratne zločine u skupa s Centrom za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek i Građanskim odborom za ljudska prava. Tijekom 2015. monitoring tim je usprkos smanjenih kapaciteta nastavio pratiti suđenja pred četiri specijalna županijska suda, ujedno smo popratili i neke odštetne postupke vezane uz usmrćenja bliskih srodnika tijekom rata pred općinskim sudovima. Suđenja za ratne zločin pratimo i kroz žalbene postupke, kao i postupak pred Ustavnim sudom RH te Europskim sudom za ljudska prava. Od 1. srpnja nastavljamo sustavno pratiti suđenja uz podršku Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške (EEA/NG). Organizacijama za ljudska prava koje od 2005. godine, pred sudovima u Republici Hrvatskoj (RH), zajednički prate postupke za kaznena djela ratnih zločina Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek i Građanski odbor za ljudska prava, pridružila se i Pravda iz Bjelovara. Pred Županijskim sudom u Osijeku popraćeno 7 suđenja, Županijskim sudom u Rijeci 4 suđenja, Županijskom sudom u Splitu 4 suđenja, a pred Županijskim sudom u Zagrebu 8 predmeta te dva suđenja pred Višim sudom u Beogradu (zločin u Lovasu, zločin u Sotinu). Ukupno je monitorirano 25 predmeta za ratne zločine. Analizirana je i sudska praksa u domeni diskriminacije (odluke nadležnih sudova te Ustavnog suda RH) kao i kazneni progon zločina iz mržnje (rješenja po kaznenim prijavama općinskih državnih odvjetništva). Kroz izvještajno razdoblje popraćeno je 6 presuda pred nacionalnim sudovima po Zakonu o suzbijanju diskriminacije.

U svibnju 2015. izrađen je izvještaj o praćenju suđenja za ratne zločine u Republici Hrvatskoj za 2014., isti je poslan pravosudnim institucijama i Ministarstvu pravosuđa na komentare, a publiciran je i objavljen na web-stranicama *Documente*. Od 1. srpnja do kraja prosinca objavili smo 8 dvotjednih izvještaja, koji su ujedno i prevedeni na engleski jezik. Ujedno je izdano 9 javnih priopćenja (Dvadeset i četvrta obljetnica stradanja civilnog stanovništva u Tenji; 24. obljetnica stradanja Hrvata lovinačkog kraja; Otvoreno pismo predsjedniku Vlade Republike Hrvatske Zoranu Milanoviću i Vladi Republike Hrvatske; Nepravomoćna presuda za zločin u Sotinu, Pamtimo žrtve i otpor – Kristalna noć, Obljetnica opsade pada i zločina u Vukovaru i Škabrnji, 24 godine od napada na Dubrovnik (zajedno sa Akcijom za ljudska prava Podgorica), Odluka MKSJ u presudama o Jovici Stanišiću i Franka Simatoviću, Hrvatski sabor bez optuženih i osuđenih ratnih zločinaca).

Documenta sustavno radi na zagovaranju prava civilnih žrtava rata. *Documenta* je u Rovinju, od 10 do 13. rujna organizirala trening *Razvijanje lokalnih umrežavanja i razmjena dobre prakse pružatelja pravne i psihosocijalne podrške žrtvama torture i civilnim žrtvama rata*, koji je okupio 26 sudionika iz državnih i nevladinih institucija. U lipnju 2015. Hrvatski sabor je usvojio Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu („Narodne novine“ broj 64/15), temeljem kojeg je osnovano Povjerenstvo koje je od rujna do kraja 2015. zaprimilo 100 zahtjeva i riješilo 30. Prvenstvo rješavanja su im nesporni predmeti, tj. oni u kojima postoji pravomoćna osuđujuća presuda u kaznenom postupku. Tijekom izglasavanja zakona pred Hrvatskim saborom Documenta je javnim priopćenjem pozvala saborske zastupnike na depolitizaciju reparacija žrtava, podršku ovom zakonu kao izraza iskazivanja empatije i solidarnosti hrvatskog društva, kao odgovor na nasljeđe prošlosti, briga za one koji su izravno pretrpjeli ili i danas trpe posljedice seksualnog nasilja tijekom rata, što je trajni izazov iz kojeg treba izvući poruke o vrijednosti ljudskog dostojanstva, ljudskih prava i osnovu za budućnost. Ujedno članica radne grupe za izradu zakona bila je zaposlenica *Documente* Milena Čalić-Jelić. Kao strateški važne predmete Documenta i partnerske organizacije su izabrale žrtve seksualnog nasilja tijekom rata te su istima proslijeđeni zahtjevi vezani uz stjecanja statusa i

prava, ili im je pružena direktna pomoć pri popunjavanju istih (10 zahtjeva). Jedan od navedenih zahtjeva je pozitivno riješen, dok su ostali i dalje u radu. Documenta je sudjelovala na radionici Ministarstva branitelja za pružatelje pravne i psiho-socijalne pomoći žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama rata sa predavanjem na temu – uloga civilnog društva u radu sa žrtvama seksualnog nasilja (11. prosinac).

Nastavili smo zagovarati objavu podataka o svim ubijenima na području RH na tragu dobre, mada nedovoljno učinkovite prakse, u rješavanju sudbine nestalih. Veći dio poznatih lokacija sahrane posmrtnih ostataka ubijenih u vrijeme VRA Bljesak i Oluja još uvijek nije eshumiran. U listopadu 2015. Ministarstvo branitelja je predstavilo četvrto izdanje *Knjige osoba nestalih na području RH*. U pripremu novog izdanja su uključeni i podaci koje je prikupila *Documenta*.

Tijekom izvještajnog perioda 37 žrtava primilo pravni savjet ili traženu informaciju (15 muškaraca/22 žena), koji su kontaktirali *Documentu* ili partnerske organizacije. Jedna žrtva je sudjelovala kao govornica na tiskovnoj konferenciji, kao primjer osobnih slučajeva i ohrabrenje ostalima da istupe zalažući se za ostvarenje svojih prava. Daleko veći broj direktnih ili indirektnih žrtava je zaprimio informacije neophodne za pokretanje postupaka za zaštitu njihovih prava te upoznato sa sadržajem aktivnosti ovog projekta.

Tijekom izvještajnog razdoblja *Documenta* je izradila nekoliko studija slučajeva civilnih žrtava rata, (zločin u Sotinu) te su u pripremi i drugi kojima je osnovni cilj upoznavanje šire javnosti sa kršenjima ljudskih prava te zagovaranja pravednijih zakonskih rješenja. Isto tako izvršena je analiza izmjena Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata (NN 148/13), u svezi ukidanja prava na opskrbninu i posljedica ukidanja tog prava na populaciju starije životne dobi, koji su to pravo koristili kao sudionici NOB-a (primjer logoraša Jasenovca, za kojeg je u prosincu uložena ustavna tužba).

Tijekom 2015. nastavili smo komunikaciju pravnim savjetima te povezivanjem potrebitih sa pružateljima psiho-socijalne pomoći sa civilnim žrtvama rata, žrtvama torture čiji pozivi su učestaliji nakon najave Ministarstva branitelja o izmjenama ili donošenju novog Zakona o pravima civilnih žrtava rata. Na kraju svog mandata Vlada RH (t.j. Ministarstvo branitelja) izradilo je prijedlog zakona (Zakona o pravima vojnih i civilnih stradalnika rata) koji do parlamentarnih izbora nisu uputili u javnu raspravu. Radna grupa za izradu registra civilnih žrtava rata održala je 1. sastanak Radne skupine za izradu nacrtu prijedloga Zakona o pravima vojnih i civilnih stradalnika rata te članova njihovih obitelji u Ministarstvu branitelja, 24. rujna 2015. godine. U sastavu radne grupe je predstavnik *Documente* – Slaven Rašković. Ujedno *Documenta* je sudjelovala u 4 javna savjetovanja za građane (Pravilnik o ustrojstvu i načinu rada Povjerenstva za žrtve seksualnog nasilja te Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja statusa i prava žrtava seksualnog nasilja tijekom Domovinskog rata, kao provedbenih dokumenata Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu („Narodne novine“ broj 64/15). Pravilnici su objavljeni u Narodnim novinama br. 97/15. Ujedno smo se uključili i u savjetovanje vezano uz izradu Pravilnika o radu odjela za podršku žrtvama i svjedocima, te je objavljeno izvješće s odgovorima na dane komentare. Rezultate savjetovanja je moguće pronaći na linku: <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/EconReport?EntityId=2162>. Pravilnik je objavljen u Narodnim novinama 133/2015. Kroz javna savjetovanja *Documenta* i Pravda Bjelovar su se aktivno uključile u savjetovanje vezano uz izradu/doradu Zakona o obnovi. Savjetovanje je zatvoreno 26.09.2015. godine. Svoje dopune i komentare organizacije su poslale direktno nositelju predloženih izmjena Uredu za obnovu i stambeno zbrinjavanje.

4. Volonteri

Volonteri i volonterke uključivani su u rad *Documente* na aktivnostima istraživanja ljudskih gubitaka, ažuriranju dokumentacije osobnih sjećanja na ratove, arhiviranju gradiva organizacija za ljudska prava, praćenju suđenja za ratne zločine i podršci civilnim žrtvama. Volonteri/ke nam se javljaju preko informacija na web stranici *Documente*, nakon konferencija na kojima sudjelujemo, a brojne upite dobili smo i preko Facebook stranice. Javlja nam se mnogo studenata/ica koji sudjeluju u različitim programima razmjene, pa smo u izvještajom razdoblju primili na dvomjesečno stažiranje dvije studentice sa londonskog sveučilišta Queen Mary. Osnovni cilj je upoznati volontere i volonterke s aktivnostima *Documente* kroz sudjelovanje u radu pojedinih programa te rotaciju kroz programe i aktivno izvršavanje dodijeljenih obveza. Volonteri daju značajan doprinos i u organizaciji javnih događanja i obradi gradiva. Broj odrađenih volonterskih sati: 1202.

5. Organizacijska stabilnost i administracija

Organizacija je stabilna jer smo u mogućnosti pokriti institucionalne troškove u vrijeme teške ekonomske krize koja i dalje traje i na taj način osigurati funkcioniranje organizacije. Zahvaljujući institucionalnoj podršci Zaklade

bili smo u mogućnosti održati skupštinu u lipnju i prosincu 2015. godine. Stabilizirane su ključne institucionalne pozicije, te je u potpunosti zaživjelo participativno namicanje sredstava kroz zajedničko planiranje, organizaciju i podjelu zadataka. Od lipnja – prosinca 2015. godine podneseno je 8 projektnih prijedloga, a ugovoreno ih je 5. Za 6 poslanih aplikacija još uvijek iščekujemo rezultate.

U organizaciji je zaposleno ukupno 12 osoba (8 žena i 4 muškaraca).

Documenta je održala dvije skupštine, 01. rujna i 29. prosinca 2015. godine.

Članovi Upravnog Odbora kroz navedenu godinu bili su: Goranka Lalić-Novak (istupila na vlastiti zahtjev), Dražen Lalić, Zoran Pusić, Katarina Kruhonja, Pero Jerišin.

Za daljnji razvoj i širenje suradnje kroz programe s više partnera u Europi i drugim kontinentima bila bi nam neophodna institucionalna podrška i iz drugih izvora.

Zahvaljujući institucionalnoj potpori, zaposlenici/e *Documente* sudjelovali su na sljedećim aktivnostima vezanim za izobrazbu:

- Watchdog Forum na temu transparentnosti javnog života, dobrog upravljanja i odgovornosti vlasti u organizaciji Citizens Network Watchdog Poland i Stefan Batory Foundation, održan je u Varšavi, 25-26. rujna 2015.
- Annual Trial Monitoring meeting; Varšava 29.06. - 01.07
- „Branitelji ljudskih prava u zemljama Zapadnog Balkana u kontekstu OESS/ODIHR smjernica za zaštitu branitelja ljudskih prava”. Konferencija je održana u Beogradu 16. studenog 2015.
- Radionica Ministarstva branitelja za pružatelje pravne i psiho-socijalne pomoći žrtvama seksualnog nasilja, kao i žrtvama rata sa predavanjem na temu – uloga civilnog društva u radu sa žrtvama seksualnog nasilja, 9-10. prosinac 2015.
- „Iskustva i izazovi u angažiranju volontera kao pružatelja podrške i pomoći ranjivim skupinama“, 2. prosinca 2015., Ministarstvo pravosuđa.
- Sudjelovanje na konferenciji 25th International Archival Day, održanoj 19. i 20., te jesenskoj arhivističkoj školi od 21. do 25. listopada u Trstu i Ljubljani, u organizaciji International Institute for Archival Science Trieste/Maribor(IIAS)

6. Mediji

Ukupan broj objava u medijima u izvještajnom razdoblju jest 260, objava na mrežnoj stranici u izvještajnom razdoblju 125, a broj posjeta mrežne stranice u izvještajnom razdoblju iznosi 29730.